

ÁLLAMI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY
UNGVÁRI NEMZETI EGYETEM
UKRÁN-MAGYAR OKTATÁSI-TUDOMÁNYOS INTÉZET
MAGYAR FILOLÓGIAI TANSZÉK

BEVEZETÉS AZ IRODALOMTUDOMÁNYBA

Módszertani segédeszköz az első évfolyamos
magyar nyelv és irodalom szakos hallgatók számára

Ungvár- 2023

Magyar Filológiai Tanszék
1963 óta magyarul

**ÁLLAMI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY
UNGVÁRI NEMZETI EGYETEM
UKRÁN-MAGYAR OKTATÁSI-TUDOMÁNYOS INTÉZET
MAGYAR FILOLÓGIAI TANSZÉK**

**BEVEZETÉS AZ
IRODALOMTUDOMÁNYBA**

**Módszertani segédeszköz az első évfolyamos
magyar nyelv és irodalom szakos hallgatók számára**

Ungvár – 2023

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА УГОРСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

**Методичний посібник для студентів освітньої програми
«Угорська мова і література (мова навчання фахових
дисциплін – угорська)» предметної спеціальності 014.026
Середня освіта.
Мова та зарубіжна література
(угорська)**

Ужгород – 2023

УДК 82.0(076)

T16

Рецензенти:

ІГНАТОВИЧ Олександра — кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури ДВНЗ «УжНУ».

ГУЛЬПА Діана — кандидат філологічних наук, доцент кафедри угорської філології ДВНЗ «УжНУ».

Вступ до літературознавства. Методичний посібник для студентів освітньої програми «Угорська мова і література (мова навчання фахових дисциплін – угорська)» предметної спеціальності 014.026 Середня освіта. Мова та зарубіжна література (угорська) / Уклад. О. Талабірчук. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2023. 28 с.

Рекомендовано до друку на засіданні Науково-методичної комісії Українсько-угорського навчально-наукового інституту (протокол № 1 від 14 вересня 2023 р.).

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради Українсько-угорського навчально-наукового інституту (протокол № 1 від 21 вересня 2023 р.).

© Талабірчук Оксана, 2023

TARTALOM

ELŐSZÓ.....	5
A TANTÁRGY LEÍRÁSA.....	6
A TANTÁRGY SZERKEZETE.....	7
AZ ELŐADÁSOK TEMATIKUS LEÍRÁSA.....	9
A GYAKORLATI FOGLALKOZÁSOK TÉMÁI ÉS VÁZLATA	11
MÓDSZERTANI TANÁCSOK OKTATÁSI ÉS A TUDOMÁNYOS IRODALOM JEGYZETELÉSÉHEZ	20
KÉRDÉSEK A VISZGÁHOZ	21
ESSZÉK ÉS REFERÁTUMOK TÉMÁI.....	24
A FÉLÉVZÁRÓ ELLENŐRZÉS ÉRTÉKELÉSI SZEMPONTJAI	25
INFORMÁCIÓS FORRÁSOK AZ INTERNETEN.....	26

ELŐSZÓ

A Bevezetés az irodalomtudományba tudományos diszciplína tanulmányozásának célja a hallgatók irodalomelméleti képzésének megalapozása. Fontos tényező a filológiai gondolkodás koherens rendszerének kialakítása, amely hozzájárul a leendő tanárok átfogó képzéséhez.

Ez a diszciplína a nyelv és irodalom szakos hallgatók számára készült, ezért fontos helyet foglal el benne az irodalmi tények integrált elemzésének problémája. Ez különösen a filozófiai, történelmi és összehasonlító sajátosságok tanulmányozását, a különböző korszakok, irányzatok és iskolák alkotásainak megértésében és elemzésében való részvételt irányozza elő.

A képzési program tartalma a következőkre irányul:

- az irodalomtudomány általános elméleti sajátosságainak megértése;
- az irodalom, mint az egyik művészeti forma jellemzőinek elsajátítása;
- az irodalomtudomány kialakulása és fejlődése főbb szakaszainak ismerete;
- az irodalomfejlődés kategóriáinak elsajátítása;
- az irodalom rendszerszerűségének megértése a generikus, műfaji és faji meghatározások komplexumában;
- a verselemző készségek elmélyítése;
- egy irodalmi mű művészi nyelvének, kutatási rendszerének megismerése;
- a versifikáció alapjainak elsajátítása;
- az irodalmi folyamat alapvető aspektusainak megértése, megkülönböztetése és főbb megállapításai.

A diszciplína ismereteinek elsajátítása előadások, gyakorlati órák és a hallgató önálló munka kertében történik. Ez a módszertani kiadvány segíti a hallgatókat a Bevezetés az irodalomtudományba c. tantárgy könnyebb elsajátításában, tartalmazza a szükséges információkat: az előadások és a gyakorlati órák terveit, az egyes gyakorlati órákhoz rendelkezésre áll az irodalomjegyzék, a vizsgakérdések, az alapismeretek és a kurzushoz ajánlott irodalom, internetes információs források.

A TANTÁRGY LEÍRÁSA

Mutatók megnevezése	Óraelosztás a tanterv szerint	
	Nappali tagozat	Levelező tagozat
Kreditszám – 4	A képzés éve:	
Óraszám (összesen) – 120	1	1
Modulok száma – 2	Szemeszter:	
Heti óraszám: nappali tagozatos diákok számára: tantermi – 4 önálló munka – 4	1	1
	Előadások:	
	40	10
	Gyakorlati foglalkozások:	
	20	8
Az ellenőrzés típusa: vizsga	Laboratóriumi foglalkozások:	
Az ellenőrzés formája: szóbeli	Önálló munka:	
	60	102

A TANTÁRGY SZERKEZETE

Nappali tagozat

Tartalmi modulok és témák nevei	Óraszám					
	Oktatási forma: nappali tagozat					
	összesen	beleértve				
		előadások	gyakorlati (seminarсыki)	laboratóriumi	egyedi munka	önálló munka
1 szemeszter						
Modul 1						
Tema 1. Az 'irodalom' fogalma és az 'irodalom' fogalmának viszonylagossága.	10	4				6
Tema 2. Az irodalomtudomány fogalma és alakváltozásai.	12	4	2			6
Tema 3. Az irodalomról való gondolkodás fejlődése a XX. századig.	12	4	2			6
Tema 4. A modern és a posztmodern kor irodalomtudománya.	12	4	2			6
Modul dolgozat	8		2			6
Összesen a modulér	54	16	8			30
Modul 2						
Tema 1. Az irodalmi szöveg pragmatikai aspektusai.	6	2				4
Tema 2. Korstílusok és stíluskorszakok.	10	4	2			4
Tema 3. Szövegfajták, szövegtípusok, irodalmi műnemek, műfajok. Az epikai műnem.	12	6	2			4
Tema 4. Drámai szövegek és műfajok.	11	4	2			5

Tema 5. Lírai szövegek és műfajok.	11	4	2			5
Tema 6. A verstan alapjai.	10	4	2			4
Modul dolgozat	6		2			4
Összesen a modulér	66	24	12			30

A TANTÁRGY SZERKEZETE

Levelező tagozat

Tartalmi modulok és témák nevei	Óraszám					
	Oktatási forma: nappali tagozat					
	összesen	beleértve				
		előadások	gyakorlati	laboratóriumi	Egyedi munka	Önálló munka
1 szemeszter						
Modul 1						
Tema 1. Az 'irodalom' fogalma és az 'irodalom' fogalmának viszonylagossága.	12	2				10
Tema 2. Az irodalomtudomány fogalma és alakváltozásai.	12	2				10
Tema 3. Az irodalomról való gondolkodás fejlődése a XX. századig.	14		2			12
Tema 4. A modern és a posztmodern kor irodalomtudománya.	14		2			12
Összesen a modulér	52	4	4			44
Modul 2						
Tema 1. Az irodalmi szöveg pragmatikai aspektusai.	10					10
Tema 2. Korstílusok és stíluskorszakok.	12		2			10
Tema 3. Szövegfajták, szövegtípusok, irodalmi műnemek, műfajok. Az epikai műnem.	12	2	2			8
Tema 4. Drámai szövegek és műfajok.	12	2				10
Tema 5. Lírai szövegek és műfajok.	12	2				10
Tema 6. A verstan alapjai.	10					10
Összesen a modulér	68	6	4			58

AZ ELŐADÁSOK TEMATIKUS LEÍRÁSA

1. TARTALMI MODUL

Irodalom, irodalomtudomány – fogalommeghatározások

1. Előadás témája: Az 'irodalom' fogalma és az 'irodalom' fogalmának viszonylagossága.

1. Az irodalomról való gondolkodás útjai.
2. Az 'irodalom' fogalmának történeti viszonylagossága.
3. Az 'irodalom' fogalmának szinkrón viszonylagossága.
4. Alapfogalmak: a szerző, a mű, a befogadó, a recepció fázisai, a mimézis, a kánon.

2. Előadás témája: Az irodalomtudomány fogalma és alakváltozásai.

1. Az irodalomtudomány hermeneutikai természete.
2. Az irodalomtudomány részterületei, fajtái.
3. Az irodalomtudomány diszkurzivitása.
4. Az irodalomtudomány vizsgálati módszerei.
5. Az irodalomtudomány tudományágai.

3. Előadás témája: Az irodalomról való gondolkodás fejlődése a XX. századig.

1. Irodalomelmélet az alteritásban.
2. A modernitás kezdetei.
3. A kora modern irodalomtudományai.
4. A történetifilológiai, pozitív irodalomtudomány.
5. A szellemtörténet irodalomesztétikája.
6. A történeti diskurzus későbbi változatai.

4. Előadás témája: A modern és a posztmodern kor irodalomtudománya.

1. A modern irodalom és irodalomtudomány.
2. A formalizmus tudományai.
3. Az amerikai Új Kritika.
4. A strukturalizmus.
5. A strukturalista interpretáció.
6. A posztmodern irodalomtudomány.

7. A posztstrukturalizmus.
8. A hermeneutika posztmodernitása.
9. A recepcióesztétika.
10. A dekonstrukció.
11. A posztkulturális kritika.

2. TARTALMI MODUL

Irodalomtörténeti korszakok és stílusirányzatok

1. Előadás témája: Az irodalmi szöveg pragmatikai aspektusai.

1. Az irodalmi kommunikáció sajátosságai.
2. A 'kulturális tudás' szerepe az irodalmi kommunikációban.
3. Szövegek közötti összefüggések: az intertextualitás.

2. Előadás témája: Korstílusok és stíluskorszakok.

1. A stílus fogalma.
2. Elvont stílusfogalmak.
3. Az ízlés fogalma.
4. A kör, iskola, irányzat fogalma.
5. Hatás és analógia.
6. Korstílusok és stíluskorszakok fogalma.
7. A korstílusok sajátosságai, jellemzői.
8. A stíluskorszakok sajátosságai, jellemzői.
9. A stílusirányzatok sajátosságai, jellemzői.

3. Előadás témája: Szövegfajták, szövegtípusok, irodalmi műnemek, műfajok.

Az epikai műnem.

1. A műnemek és műfajok fogalma. Az epikai műnem.
2. Narratív struktúrák. Narráció, elbeszélés. Az elbeszélés elemi formái és modelljei.
3. Az elbeszélés vizsgálatának irányai.
4. A narratív szöveg és elemzési kategóriái.
5. A „történet” (histoire) kategóriái.
6. Elbeszélő műfajok.

7. Az elbeszélő műfajok műelemzése.
- 4. Előadás témája: Drámai szövegek és műfajok.**
 1. A dráma mint irodalmi műnem/műfaj.
 2. A drámai szövegek elemzési kategóriái és osztályozásuk.
 3. A dráma strukturális tagolása.
 4. Drámai formák tartalmi és formai osztályozása.
 5. A drámai formák történeti változásai.
 6. A színjátszás története. Színházi és színpadformák.
- 5. Előadás témája: Lírai szövegek és műfajok.**
 1. A líra mint műnem – történeti áttekintés.
 2. A lírai szövegek sajátosságai.
 3. Lírai műfajok.
 4. A líra műelemzése.
- 6. Előadás témája: A verstan alapjai.**
 1. A vers és a ritmus fogalma.
 2. Sorfajták.
 3. Strófaformák.
 4. A magyaros, ütemhangsúlyos verselés.
 5. A klasszikus időmértékes verselés.
 6. A nyugat-európai verselés.
 7. A rím fogalma, típusai.

A GYAKORLATI FOGLALKOZÁSOK TÉMÁI ÉS VÁZLATA

1. TARTALMI MODUL

- 1. Gyakorlati foglalkozás témája: Az irodalomtudomány fogalma és alakváltozásai.**
 1. Az irodalomtudomány fogalma.
 2. Az irodalomtudomány részterületei, fajtái.
 3. Az irodalomtudomány kapcsolata más tudományokkal.

4. Az irodalom hermeneutikai vonatkozásai.
5. Az irodalomtudomány vizsgálati módszerei.

Szakirodalom:

1. Bernáth Árpád – Orosz Magdolna – Radek Tünde – Rácz Gabriella – Tőkei Éva: Irodalom, irodalomtudomány, irodalmi szövegelemzés. Bp., Bölcsész Konzorcium, 2006. <https://mek.oszk.hu/05400/05477/05477.pdf>.
2. Bókay Antal. Bevezetés az irodalomtudományba. Osiris kiadó, 2006. <https://docplayer.hu/11759968-Bevezetes-az-irodalomtudomanyba-bokay-antal.html>.
3. Keserű József. Bevezetés az irodalomtudományba. Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárom, 2016. https://pf.ujs.sk/documents/2016.06.29_Keseru_Belivek_Nyomdakesz.pdf.
4. Szerdahelyi István: Irodalomelméleti enciklopédia. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1995.
5. Szili József: Az irodalomfogalmak rendszere. Budapest, 1993.
6. René Wellek–Austin Warren: Az irodalom természete. In: Az irodalom elmélete. Bp., Osiris, 2002. Pp. 20-28.
7. Orbán Gyöngyi: Ugyanúgy, mint eddig. A hermeneutika helye az irodalomtanításban. https://epa.oszk.hu/01200/01245/00041/pdf/ogy_0901.pdf.

2. Gyakorlati foglalkozás témája: Az irodalomról való gondolkodás fejlődése a XX. századig.

1. Az alteritás fogalma. Irodalom az alteritás korában.
2. A görög és zsidó hermeneutika. A kereszténység hermeneutikája. A modernitás hermeneutikájá.
3. A modern irodalomelmélet kialakulása. A modernség korszakhatárai.
4. A kora modern irodalomtudományai.
5. A történetifilológiai, pozitív irodalomtudomány (Hyppolite Taine, Wilhelm Scherer, Tolnai Vilmos).
6. A szellemtörténet irodalomesztétikája (Wilhelm Dilthey).

Szakirodalom:

1. Auguste Comte: Beszéd a pozitív szellemről (1844). In: Bókay Antal – Vilcsek Béla. A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitívizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 1998. pp. 13-21.
2. Babits Mihály: Szellemtörténet (1931). In: Bókay Antal – Vilcsek Béla. A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitívizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 1998. pp. 171-182.
3. Bókay Antal. Bevezetés az irodalomtudományba. Osiris kiadó, 2006. <https://docplayer.hu/11759968-Bevezetes-az-irodalomtudomanyba-bokay-antal.html>.
4. Dobos István, Észrevételek Kappanyos András: A modernség változatai – koncepciótanulmány az új magyar irodalomtörténeti kézikönyvhöz – című vitaindítójához, ItK, 2019, 123:2 pp. 232-246. <http://itk.iti.mta.hu/megjelent/2019-2/dobos.pdf>.
5. Hyppolite Taine: Az angol irodalom története (1858). In: Bókay Antal – Vilcsek Béla. A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitívizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 1998. pp. 33-43.
6. Rákai Orsolya: Gerhard Plumpe: A modern irodalom korszakai. HELIKON, 2017, 3 pp. 393-407. https://iti.abtk.hu/images/kiadvanyok/helikon/Helikon_2017_3.pdf.
7. Rákai Orsolya: Sokarcú modernség és irodalomtörténet-írás, HELIKON, 2017, 3 pp. 341-359. https://iti.abtk.hu/images/kiadvanyok/helikon/Helikon_2017_3.pdf.
8. Suhai Pál. Az alteritás kora az irodalomban. In: Irodalomtanítás a harmadik évezredben. Krónika Nova Kiadó, 2006. pp. 162-167. <https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf>.
9. Tolnai Vilmos. Bevezetés az irodalomtudományba. <https://mek.oszk.hu/24200/24273/24273.pdf>.
10. Umberto Eco. A hermetikus szemiózis arcai. In: Umberto Eco. Az értelmezés határai. Bp., Európa könyvkiadó, 2013. pp. 58-82.
11. Wilhelm Scherer: Goethe: Werther (1883). In: Bókay Antal – Vilcsek Béla. A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitívizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 1998. pp. 93-95.

3. Gyakorlati foglalkozás témája: A modern és a posztmodern kor irodalomtudománya.

1. A modern irodalom és irodalomtudomány.
2. A formalizmus története és képviselői az irodalomtudományban.
3. Az Új Kritika kialakulása és fejlődése az irodalomtudományban.
4. A strukturalizmus a 20. századi irodalomtudományban. A strukturalista interpretáció.
5. Narratológia legfőbb képviselőinek a munkássága (Propp, Claude Lévi-Strauss).
6. A pszichoanalízis alapfogalmai és jelentése az irodalomtudományban.
7. A posztmodern irodalomtudomány kialakulása.
 - 7.1. A posztstrukturalizmus.
 - 7.2. A recepcióesztétika.
 - 7.3. A dekonstrukció.
 - 7.4. A feminista irodalomkritika.

Szakirodalom:

1. Bókay Antal. Bevezetés az irodalomtudományba. Osiris kiadó, 2006. <https://docplayer.hu/11759968-Bevezetes-az-irodalomtudomanyba-bokay-antal.html>.
2. Keserű József. Bevezetés az irodalomtudományba. Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárom, 2016. https://pf.ujs.sk/documents/2016.06.29_Keseru_Belivek_Nyomdakesz.pdf.
3. Ann Jefferson, David Robey. Bevezetés a modern irodalomelméletbe. Összehasonlító áttekintés. Budapest: Osiris, 1995.
4. T.S. Eliot: Hagyomány és egyéniség. In: Bókay Antal – Vilcsek Béla. A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitívizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 1998. pp. 331-336.
5. Northrop Frye: Az irodalom archetípusai. In: Bókay Antal – Vilcsek Béla. A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitívizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 1998. pp. 440-448.

6. Roman Jakobson: Nyelvészet és poétika. In: Bókay Antal – Vilcsek Béla. A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitivizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 1998. pp. 449-456.
7. Ferdinand de Saussure: Bevezetés az általános nyelvészetbe. In: Bókay Antal – Vilcsek Béla. A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitivizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 1998. pp. 408-417.
8. Claude Lévi-Strauss: A mítoszok strukturális elemzése. In: Bókay Antal – Vilcsek Béla. A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitivizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 1998. pp. 481-487.
9. Roland Barthes: Bevezetés a történetek strukturális elemzésébe. In: Bókay Antal – Vilcsek Béla. A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitivizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 1998. pp. 527-542.
10. Gerard Genette: Strukturalizmus és irodalomkritika. In: Bókay Antal – Vilcsek Béla. A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitivizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 1998. pp. 543-554.
11. Зборовська Н.В. Психоаналіз і літературознавство. Посібник. К.: Академвидав, 2003.

2. TARTALMI MODUL

1. Gyakorlati foglalkozás témája: Korstílusok és stíluskorszakok.

1. Korstílusok, stíluskorszakok és stílusirányzatok fogalma.
2. Az antikvitás.
3. A középkor.
4. A reneszánsz.
 - 4.1. A korai reneszánsz – 14. sz.
 - 4.2. Az érett reneszánsz – 15–16. sz.
 - 4.3. A manierizmus – 16. sz.
5. A barokk.
 - 5.1. A barokk – 16–18. sz.

5.2. A rokokó – 18. sz.

6. A klasszicizmus.

6.1. A klasszicizmus – 17–18. és a 19. sz. első fele.

6.2. A szentimentalizmus – a 18. sz. vége, a 19. sz. eleje.

7. A romantika.

7.1. A romantika – 19. sz.

7.2. A népiesség – a 19. sz. közepe

8. A modernség.

8.1. A szimbolizmus – kb. a 19. sz. 2. fele.

8.2. Az impresszionizmus – kb. 1870-es évektől a 19. század végéig.

8.3. A szecesszió – kb. 1870-es évektől a 20. század elejéig.

8.4. A naturalizmus – kb. 1870-es évektől a 20. század elejéig.

8.5. Az avantgárd – kb. 1900–1930.

8.6. Az újklasszicizmus – kb. 1930–40-es évek.

8.7. Az újrealizmus – a 20. század.

8.8. Az egzisztencializmus – kb. 1930–1960-as évek.

8.9. Az abszurd – kb. 1950–1980-as évek.

8.10. A neoavantgárd – kb. 1950–1980-as évek.

9. A posztmodern – kb. az 1980-as évektől.

Írásbeli feladat. Milyen műfajok voltak jellemzők az egyes stíluskorszakok és stílusirányzatokban?

Szakirodalom:

1. Csetri Lajos: A stílus fogalmai és a korstílusok problematikája. https://acta.bibl.u-szeged.hu/43846/1/itd_038.pdf.

2. Világirodalom. Főszerkesztő Pál József. Akadémiai Kiadó, 2012.

3. Farkas Zsolt: A „nagy elbeszélés” hiánya: A posztmodern és a magyar irodalom. <https://www.uni-miskolc.hu/~btmtt/almanach/131-143.pdf>.

4. Szegedy-Maszák Mihály – Hajdu Péter (2001, szerk.): Romantika: világkép, művészet, irodalom. Budapest, 2001.

5. Ференц Н. Основи літературознавства. Ужгород, Гражда, 2009. С. 337-417.

6. Ніколенко О.М., Мацапура В.І. Літературні епохи, напрями, течії. К.: Педагогічна преса, 2014. 228 с. <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Nicolenko.pdf>.
7. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К: ВЦ «Академія», 2007. 608 с. (Енциклопедія ерудита). https://chtyvo.org.ua/authors/Kovaliv_Yurii/Literaturoznavcha_entsyklopediia_U_dvokh_tomakh_T_1/.

2. Gyakorlati foglalkozás témája: Irodalmi műnemek, műfajok. Az epikai műnem.

1. A műnemek és műfajok fogalma. A műnemi felosztás.
2. Az epikai műnem.
3. Narratív struktúrák. Narráció és elbeszélés fogalma.
4. Az elbeszélés elemi formái és modelljei (Prince, Lotman).
5. Az elbeszélés vizsgálatának irányai.
6. Elbeszélő műfajok.

Írásbeli feladat. Töltse ki az alábbi táblázatot. Válasszon példákat a magyar irodalom alkotásaiból az egyes epikai műfajokhoz.

<i>Műfaj</i>	<i>Meghatározása</i>	<i>Példák</i>
Az anekdota
....		

Szakirodalom:

1. Bárdos László – Szabó B. István – Vasy Géza: Irodalmi fogalmak kisszótára. Tanlexikon. Korona Kiadó, 1996.
2. Bernáth Árpád – Orosz Magdolna – Radek Tünde – Rácz Gabriella – Tőkei Éva: Irodalom, irodalomtudomány, irodalmi szövegelemzés. Bp., Bölcsész Konzorcium, 2006. <https://mek.oszk.hu/05400/05477/05477.pdf>.
3. Genette, Gérard. „Műfaj, típus, mód”. Fordította Simonffy Zsuzsa. In Tanulmányok az irodalomtudomány köréből. Szerkesztette Kanyó Zoltán és Síklaki István, 209–245. Budapest: Tankönyvkiadó, 1988.

4. Hansági Ágnes. Műfaj, kommunikáció, mnemotechnika. Irodalomtörténet 47. (97.) évf. 4. sz. (2016.). https://epa.oszk.hu/02500/02518/00354/pdf/EPA02518_irodalomtortenet_2016-4_455-466.pdf.
5. Hegedűs Géza: A szépirodalom műfajai. Budapest, 1993.
6. Szerdahelyi István: Irodalomelméleti enciklopédia. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1995.
7. René Wellek–Austin Warren: Az elbeszélő irodalom jellege és módszerei. Az irodalmi műfajok. In: Az irodalom elmélete. Bp., Gondolat kiadó, 1972.
8. Todorov Tzvetan: Az irodalmi műfajok: In: Todorov Tzvetan: Bevezetés a fantasztikus irodalomba. Budapest: Napvilág Kiadó, 2002. pp. 7–23.

3. Gyakorlati foglalkozás témája: Drámai szövegek és műfajok.

1. A dráma mint irodalmi műnem/műfaj.
2. A drámai szövegek elemzési kategóriái és osztályozásuk.
3. A dráma strukturális tagolása.
4. Drámai formák tartalmi és formai osztályozása.
5. A színjátszás története.
6. Színházi és színpadformák.

Írásbeli feladat. Töltse ki az alábbi táblázatot. Válasszon példákat a magyar vagy világirodalom irodalom alkotásaiból az egyes drámai műfajokhoz.

<i>Műfaj</i>	<i>Meghatározása</i>	<i>Példák</i>
Tragédia
....		

Szakirodalom:

1. Bárdos László – Szabó B. István – Vasy Géza: Irodalmi fogalmak kisszótára. Tanlexikon. Korona Kiadó, 1996.
2. Bécsy Tamás: A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai. Kossuth, 1988.
3. Bécsy Tamás: A drámamodellek és a mai dráma, Budapest – Pécs, Campus – Dialóg, 2001.

4. Bernáth Árpád – Orosz Magdolna – Radek Tünde – Rácz Gabriella – Tőkei Éva: Irodalom, irodalomtudomány, irodalmi szövegelemzés. Bp., Bölcsész Konzorcium, 2006. <https://mek.oszk.hu/05400/05477/05477.pdf>.

5. Szerdahelyi István. Műfajelmélet mindenkinek. Akadémiai Kiadó, 1997.

4. Gyakorlati foglalkozás témája: Lírai szövegek és műfajok.

1. A líra mint műnem.
2. A lírai szövegek sajátosságai.
3. A lírai alkotások csoportosítása.
4. Lírai műfajok.

Írásbeli feladat. Töltse ki az alábbi táblázatot. Válasszon példákat a magyar vagy világirodalom alkotásaiból az egyes lírai műfajokhoz.

<i>Műfaj</i>	<i>Meghatározása</i>	<i>Példák</i>
Óda
....		

Szakirodalom:

1. Bárdos László – Szabó B. István – Vasy Géza: Irodalmi fogalmak kisszótára. Tanlexikon. Korona Kiadó, 1996.
2. Bernáth Árpád – Orosz Magdolna – Radek Tünde – Rácz Gabriella – Tőkei Éva: Irodalom, irodalomtudomány, irodalmi szövegelemzés. Bp., Bölcsész Konzorcium, 2006. <https://mek.oszk.hu/05400/05477/05477.pdf>.
3. Szerdahelyi István. Műfajelmélet mindenkinek. Akadémiai Kiadó, 1997.

5. Gyakorlati foglalkozás témája: A verstan alapjai.

1. A vers és a ritmus fogalma.
2. Sorfajták.
3. Strófaformák.
4. A magyaros, ütemhangsúlyos verselés.
5. A klasszikus időmértékes verselés.
6. A nyugat-európai verselés.

7. A rím fogalma, típusai.

Írásbeli feladat. 1. Keressen példákat a magyar költészetben használt versformák típusaira.

<i>Versforma</i>	<i>Meghatározása</i>	<i>Példák</i>
A magyar ütemhangsúlyos verselés
....		

Szakirodalom:

1. Bárdos László – Szabó B. István – Vasy Géza: Irodalmi fogalmak kisszótára. Tanlexikon. Korona Kiadó, 1996.
2. Bernáth Árpád – Orosz Magdolna – Radek Tünde – Rácz Gabriella – Tőkei Éva: Irodalom, irodalomtudomány, irodalmi szövegelemzés. Bp., Bölcsész Konzorcium, 2006. <https://mek.oszk.hu/05400/05477/05477.pdf>.
3. Hegedűs Géza: A költői mesterség. Bevezetés a magyar verstanba. Fapadoskönyv Kiadó, 2010.
4. Lakócai Gábor: Verstan középiskolásoknak és felvételizőknek. Püldo Kiadó, 2001.
5. Szerdahelyi István: Irodalomelméleti enciklopédia. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1995.
6. Szűcs Tibor: A magyar vers kettős nyelvi tükörben. Tinta Könyvkiadó Kft, 2007.

**MÓDSZERTANI TANÁCSOK OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS IRODALOM
JEGYZETELÉSÉHEZ**

A tanulmányok teljes ideje alatt a jegyzetelés az információgyűjtés és -rögzítés egyik fő formája a hallgató számára. A jegyzet egy könyv, cikk vagy előadás tartalmának rövid írásos összefoglalása. Az információforrások szerint

megkülönböztetünk az írott szövegek (monográfiák, cikkek, értekezések stb.) és szóbeli beszédek (előadások, beszámolók, üzenet) jegyzetelését.

A tudományos szöveg alapos megértésének előfeltételei a következők:

- 1) jobb, ha a szöveget töredékesen (bekezdés, fejezet, szakasz) olvassa el, hogy általánosságban megértse, majd részletesebben megértse a kifejtett vélemények és ítéletek lényegét;
- 2) minden egyes töredékhez fel kell tenni a kérdést: "Miről szól ez a szöveg?", vagyis meg kell határozni, mi az elhangzottak lényege;
- 3) minden szakaszban ki kell emelni a fő jelentést, és tömören kell átadni írásban - egy összefoglalóban;
- 4) a kulcsmondatokat változtatás nélkül meg lehet jegyezni;
- 5) a töredékek szekvenciális kidolgozása során meg kell próbálni megérteni a teljes annotált szöveg logikáját;
- 6) alapfogalmak, fontos megfogalmazások különösen kiemelendők a szinopszisban (aláhúzás, honosítás, más színnel írás);

Figyelmeztetés a hibákra:

- a) a jegyzetelési szöveg olvasása közben nem maradhat ki belőle semmi;
- b) a formális jegyzetelés (minden bekezdésről mondatra) időpocsékolás;
- c) ne másoljon át valaki más szinopszisából, csak elsődleges forrásokra hivatkozzon;
- d) a szinopszisban fel kell tüntetni a könyv (cikk) címét, a szerző nevét, kiadási évét, oldalait; segít, ha valamit tisztázni vagy elmélyíteni kell.

A jegyzetelés nem unalmas formalitás, hanem fontos durva munka a szükséges ismeretek megszerzésében☺.

KÉRDÉSEK A VISZGÁHOZ

1. Az 'irodalom' fogalma.
2. Az 'irodalom' fogalmának történeti viszonylagossága.
3. Alapfogalmak az irodalomban: a szerző, a mű, a befogadó, a recepció fázisai, a mimézisz, a kánon.
4. Az irodalomtudomány fogalma.

5. Az irodalomtudomány kapcsolata más tudományokkal.
6. Az irodalomtudomány hermeneutikai természete.
7. Az irodalomtudomány részterületei és fajtái.
8. Az irodalomtudomány vizsgálati módszerei.
9. Az irodalomtudomány tudományágai.
10. Az alteritás fogalma. Irodalom az alteritás korában.
11. A görög és zsidó hermeneutika.
12. A kereszténység hermeneutikája.
13. A modernitás hermeneutikájá.
14. A modern irodalomelmélet kialakulása.
15. A modernség korszakhatárai.
16. A kora modern irodalomtudományai.
17. A történetifilológiai, pozitív irodalomtudomány (Hyppolite Taine, Wilhelm Scherer, Tolnai Vilmos).
18. A szellemtörténet irodalomesztétikája (Wilhelm Dilthey).
19. A modern irodalom és irodalomtudomány.
20. A formalizmus története és képviselői az irodalomtudományban.
21. Az Új Kritika kialakulása és fejlődése az irodalomtudományban.
22. A strukturalizmus a 20. századi irodalomtudományban. A strukturalista interpretáció.
23. Narratológia legfőbb képviselőinek a munkássága (Propp, Claude Lévi-Strauss).
24. A pszichoanalízis alapfogalmai és jelentése az irodalomtudományban.
25. A posztmodern irodalomtudomány kialakulása.
26. A posztstrukturalizmus.
27. A recepcióesztétika.
28. A dekonstrukció.
29. A feminista irodalomkritika.
30. A stílus fogalma.
31. A kör, iskola, irányzat fogalma.
32. Korstílusok és stíluskorszakok fogalma.

33. A korstílusok sajátosságai, jellemzői.
34. A stíluskorszakok sajátosságai, jellemzői.
35. A stílusirányzatok sajátosságai, jellemzői.
36. A műnemek és műfajok fogalma. A műnemi felosztás.
37. Az epikai műnem.
38. Narratív struktúrák. Narráció és elbeszélés fogalma.
39. Az elbeszélés elemi formái és modelljei (Prince, Lotman).
40. Az elbeszélés vizsgálatának irányai.
41. Elbeszélő műfajok.
42. A dráma mint irodalmi műnem/műfaj.
43. A drámai szövegek elemzési kategóriái és osztályozásuk.
44. A dráma strukturális tagolása.
45. Drámai formák tartalmi és formai osztályozása.
46. A színjátszás története.
47. Színházi és színpadformák.
48. A líra mint műnem.
49. A lírai szövegek sajátosságai.
50. A lírai alkotások csoportosítása.
51. Lírai műfajok.
52. A vers és a ritmus fogalma.
53. A rím fogalma, típusai.
54. Sorfajták.
55. Strófaformák.
56. A magyaros, ütemhangsúlyos verselés.
57. A klasszikus időmértékes verselés.
58. A nyugat-európai verselés.

ESSZÉK ÉS REFERÁTUMOK TÉMÁI

Készítsen egy esszét és egy referátumot. Az esszé terjedelme 400 szó, a referátum terjedelme 2000. Válasszon témát az alábbiak közül vagy önállóan (önálló témaválasztás esetén szükséges a tanárral egyeztetni). A referátum az ilyen jellegű munkák elkészítésére vonatkozó általánosan elfogadott követelményeknek megfelelően készül (címlap, terv, a szövegszerkezet három eleme - bevezetés, fő rész, következtetés, felhasznált források felsorolása). Times New Roman, 14. pont, szélességi igazítás, 1,5-es térköz, 0,5 cm-es bekezdés behúzása.

1. Mi az irodalom?
2. Szerzői kategória az irodalomban.
3. A szépirodalom funkciói a modern társadalomban.
4. Mi az irodalom informatív funkciója?
5. A szépirodalomnak nevelnie kell?
6. A szépirodalom szerepe a „virtuális korunkban”.
7. Egyetért József Attila véleményével, hogy a műalkotás megragadja a valóság egy elemét, és kiszakítja a valóságból?
8. Miben mutatkozik meg a költőiség?
9. A szépirodalom műnemek szerinti megoszlása.
10. Egy szépirodalmi mű intertextualitása.
11. Umberto Eco és a beszédművészet megértése.
12. A hermeneutika jelentése az irodalomtudományban.
13. Vers és próza, mint a művészi nyelv változatai.
14. Northrop Frye irodalomelméletének alapjai.
15. A mitológiai kritika módszere az irodalomtudományban.
16. Jacques Derrida dekonstrukciós elve és jelentősége a modern irodalomtudomány számára.
17. A szavak művészetének hagyománya, innovációja és elitizmusa a T.S. Eliot kritikai örökségében.
18. A XX. századi irodalmi iskolák.

19. Az archetípusok elmélete (Carl Gustav Jung).
20. Receptív esztétika és hermeneutika (hasonlóság és különbség).

A FÉLÉVZÁRÓ ELLENŐRZÉS ÉRTÉKELÉSI SZEMPONTJAI

A tanulók tudását 100 pontos skálán értékelik. A hallgatók tanulmányi félévi munkájának eredményeit a mindenkor ellenőrzés során 1-60 pont (beleértve), a modul ellenőrző munka eredményeit 1-40 pontig (beleértve) értékelik. Azok a hallgatók vizsgázhatnak, akik két modul kontroll eredménye alapján legalább 35 pontot szereztek. A vizsgán a hallgatók szóban válaszolnak olyan kérdésekre, amelyek a félév teljes programanyagát tartalmazzák.

INFORMÁCIÓS FORRÁSOK AZ INTERNETEN

1. <https://mek.oszk.hu/01300/01371/01371.htm>.
2. <https://eta.bibl.u-szeged.hu/4900/2/Szerz%C5%91.pdf>.
3. https://eta.bibl.uszeged.hu/1643/2/bevezets_az_irodalomtudomnyba/www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Bevezets_az_irodalomtudomnybaV2/tkozott_legyen_az_j.html
4. <http://venus.arts.u-szeged.hu/pub/angol-amerikai/angol/kiss/irodalomtudomany/IrodalomtudBev-07-lectures.pdf>.

Методичне видання

Вступ до літературознавства. Методичний посібник для студентів освітньої програми «Угорська мова і література (мова навчання фахових дисциплін – угорська)» предметної спеціальності 014.026 Середня освіта. Мова та зарубіжна література (угорська) / Уклад. О. Талабірчук. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2023. 28 с.

Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Формат видання 60x84/16.
Умовн. друк. арк. 1,63 Наклад: 100. Зам. №73.
Видавництво ПП «АУТДОР – ШАРК»
88000, м. Ужгород, Україна
пл. Жупанатська, 15/1.

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовників
і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія 3т № 40 від 29 жовтня 2012 року.*